Skattenytt från Finland

av förvaltningssekreterare, jur. lic. Jaakko Voipio

När man undersöker den nyare skattelagstiftningen i Finland, finner man genast, att statens svåra finansiella läge starkt influerat skattelagarna. En stor del av dem är sålunda av helt tillfällig natur. Emellertid finns bland dem några sådana lagnoveller, som kunna intressera skattefackmän i Sverige.

1. Regeringens nödprogram år 1957.

Redan i början av detta år stod det klart, att statens finanshushållning snart skulle råka i stora svårigheter. Dessa ha sedan framkallat flera skatteförhöjningar ävensom förorsakat andra finansåtgärder.

1. Förhöjning av den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten.

a) Bolagsskatten. Skattefoten för aktiebolag och likartade sammanslutningar har efter kriget varit växlande och de högsta procenttalen ha utgjort 50 för inkomst och 1 för förmögenhet. För 1956 års inkomst och förmögenhet uppbäres av aktiebolagen skatt med 32 % av inkomsten och 8 ‰ av förmögenheten, och samma procenttal fastställdes den 21.11.1956 också för år 1957. I mitten av skatteåret 1957 höjdes dock skattefoten till 38 % för inkomst och 1 % för förmögenhet (Lag 8.7.1957/241). För att förhöjningen skulle inverka på de redan påförda och delvis betalade skatteförskotten detta år, stiftades en särskild lag (1957/242), enligt vilken förskotten höjdes i motsvarande mån. Förhöjningen uppbäres medelst särskild debetsedel.

b) Tilläggsskatt på inkomst och förmögenhet har införts för fysiska personer och de sammanslutningar (öppna bolag m. fl.), vilkas beskattning bestämmes på grundvalen av en progressiv skala. Sagda skatt, som är att betrakta såsom engångsskatt för år 1957, drabbar (Lag 2.9.1957/301) inkomst, som — beroende av skatteklassen — överstiger 900.000—1.000.000 mk, och förmögenhet, som överstiger 2.500.000 mk. För att skatten skulle inflyta snabbt, stadgades samtidigt, att skattskyldig, som vid den inkomst- och förmögenhetsbeskattning, som skall förrättas för år 1956, har inkomst eller förmögenhet, skall såsom förskott på tilläggsskatten erlägga det belopp, som han borde erlägga för den inkomst och förmögenhet, som fastställes vid den ordinarie beskattningen för år 1956. Slutgiltigt fastställes och uppbäres tilläggsskatten i samband med den ordinarie beskattningen för år 1957.

2. Förkortning av betalningstiden för omsättningsskatt. Omsättningsskatt, som skall erläggas av den, som bedriver industriell och annan därmed jämförlig produktionsverksamhet, arbetsrörelse eller utskänknings- eller dansrestaurangrörelse, samt av den, som importerar vara, skulle tidigare för varje kalendermånad inbetalas inom de två följande kalendermånaderna; vid import av vara likväl vid förtullningen. Sålunda betalades skatten i medeltal 2½ månad efter det varan blivit fakturerad av det skattskyldiga företaget. Denna bestämmelse ändrades (Lag 2.9. 1957/302) så, att för varje kalendermå-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-19 19:03:35

nad utgående skatt skall inbetalas inom följande kalendermånad, eller i medeltal 1½ månad från skattskyldighetens inträde. Denna ändring mötte en opposition, som gjorde gällande, att företagen ofta skulle nödgas erlägga skatten, innan de själva erhållit sina likvider och de till dessa anslutna skattebeloppen.

3. Andra skattehöjningar.

a) Extra skatt på personbilar och motorcyklar. I samband med nödprogrammets utformande upptäcktes, att en enkel multiplikation av motorfordonsskatten snabbt skulle öka statens inkomster. I lagen om sagda skatt (Lag 8.7.1957/244) stadgas, att för ovannämnda fordon, som användas i trafik under år 1957, den 16.7. eller därefter, skall erläggas extra skatt, som motsvarar det dubbla beloppet av den årliga motorfordonsskatten. Den extra skatten var t. ex. för personbil med en egenvikt av högst 1.000 kg 6.000 mk samt för motorcykel 2.400 mk. Skatt erlades likväl icke för personbil, som användes i yrkesmässig trafik och icke heller för s. k. mopeder. Det tillkom fordonsägarna, m. a. o. de skattskyldiga, att själva uträkna skatten och erlägga densamma på eget initiativ genom postgiro tre veckor efter lagens publicering.

b) Ytterligare verkställdes en fördubbling av *stämpelskatten för fordringar* (1957/299) och höjdes såväl *arbetsgivares barnbidrags- och folkpensionspremie* (1957/243) som *tändsticks- och tobaksaccisen* (1957/295—296).

II. Exempel på skattelättnader.

Om skattebördan är tung, och skatterna bilda en betydande del av företagskostnaderna, är det ofta nödvändigt att med skattelättnader understödja företagare inom sådana branscher, som äro nationalekonomiskt viktiga. Tanken på lättnader ligger även nära tillhands, om det är angeläget att främja sparsamhet, bostadsproduktion eller företagsamhet, som är ägnad att bekämpa arbetslösheten. I samband med skattelättnader bör man dock alltid komma ihåg, att lättnader i ett enskilt fall ofta bryta det rättvisa system, som de allmänna skattelagarna bilda. En osystematisk lättnad kan stå i missförhållande till den fördel, som eftersträvas. Exempelvis kan den, som nu i Finland nedlägger sina medel i nya bostäder, uppbära en skattefri inkomst av 15—18 % samtidigt som ägaren av börsnoterade industriaktier endast har att förvänta 2—4 % effektiv ränta.

1. Skattelättnader för främjande av bostadsproduktionen ha medgivits i Finland sedan år 1948 (1948/520) och stöda sig nu på lagen av den 11.12.1953 (1953/477). Enligt den skall vid stats- och kommunalbeskattning för de tio första skatteåren såsom skattepliktig inkomst icke anses inkomst av bostadsbyggnad om uppförandet därav påbörjats efter den 1.9.1947, men senast den 31.12.1958. Motsvarande lättnader beviljas åt ägare av nyförvärvad tomt, ägare av bostadsaktier och åt den som beviljat inteckningslån. — Bostadsproduktionen kommer även i åtnjutande av en annan skattelindring. Då man så småningom av lönepolitiska skäl befriat största delen av konsumtionsvarorna från omsättningsskatt och då sagda skatt numera hårdast drabbar investeringar, t. ex. byggnadsförnödenheter och fabrikstillverkade byggnadsdelar, beviljas ägaren till huvudsakligen för bostadsändamål avsedd nybyggnad jämväl rätt (Lag 28.12.1956/665) att återfå hälf-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-19 19:03:35

ten av den omsättningsskatt, vilken motsvarar den skatt som i medeltal har blivit erlagd per kvadratmeter i byggnader av samma typ. — Ovannämnda lagar äga icke tillämpning på lyxbostäder.

2. Skattelättnader i syfte att utjämna konjunkturväxlingar. I Finland har man tillgodogjort sig de erfarenheter, som förvärvats i Sverige och utformat ett skattepolitiskt konjunkturutjämningssystem, vars huvuddrag äro följande.

a) Enligt lagen om investeringsfonder (Lag 4.6.1955/293) ha alla aktiebolag och andelslag beretts tillfälle att överföra högst 50 % av sin årsvinst till investeringsfondens konto och avdraga det överförda beloppet från sin skattepliktiga inkomst vid den statliga inkomstbeskattningen. Företagen skola dock i statskontoret deponera minst det belopp, som motsvarar den skatt, från vars betalande de sålunda befriats. På Statsrådet ankommer att med beaktande av sysselsättningsläget besluta, när fonderna skola användas till investering. Beslutet kan innebära antingen tillstånd eller även förpliktelse till investeringar. Sedan Statsrådet fattat detta principbeslut, meddelar finansministeriet tillstånd att lyfta depositionen, om utredning företes därom, att fonden motsvarande medel komma att användas för i lagen närmare bestämda investeringar.

Då företaget lyft depositionen, skall i dess bokföring, utan belastning av resultatkontot, värdet av ifrågavarande investering nedsättas med fondens belopp. Gängse avdrag för värdeminskning, som i Finland i princip äro lagbundna, få därefter göras endast med avseende å de återstående anskaffningskostnaderna.

Statskontoret gottskriver depositionen med ränta, som icke anses såsom deponents skattepliktiga inkomst. Vid förmögenhetsbeskattningen räknas depositionen icke heller såsom skattepliktig förmögenhet. — Betydelsefullt är, att investeringsfonden med undantag av den del, som deponerats, utan begränsningar stannar i företagets besittning. — Lagen innehåller även bestämmelser om de följder, vilka drabba företag, som ej iakttaga Statsrådets till investeringar förpliktande principbeslut. I dylikt fall räknas nämligen fonden såsom skattepliktig inkomst för det år då försummelsen ägt rum, och företaget mister räntan på depositionen. Företaget försättes sålunda i en ställning motsvarande den, då överföring till fonden alls icke skett. För det fall att företaget redan lyft depositionen men underlåtit att investera finns strängare påföljder föreskrivna.

Investeringsfondssystemet erbjuder således företagen möjlighet till resultatutjämning och bevarar hos företagen de deponerade medlen, vilka företaget eljest nödgats betala i skatt, genom att de stå till företagens förfogande för framtida investeringar. Den engångsnedskrivning, som göres efter investeringen, uppskjuter dessutom den normala skattebetalningen och kan till och med förorsaka slutliga lättnader, om fonden använts till sådan anläggningstillgång, vars värde enligt eljest gällande regler ej kan nedskrivas, t. ex. kostnader för iståndsättande av tomtområde.

b) I lagen om vissa konjunkturreserveringar och skattelättnader på grund av dem (Lag 30.12.1954/483) stadgas, att aktiebolag och andelslag, som driva träförädlingsindustri för export, kunna deponera utländska valutor eller deras markvärde i Finlands Bank, varvid depositionen medför fördelen, att den del av den

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-19 19:03:35

statliga inkomstskatten, som hänför sig till det deponerade beloppet, icke tillsvidare indrives. Depositionen kan lyftas på enahanda villkor som enligt lagen om investeringsfonder. Härvid skall företaget erlägga 62,5 % av den skatt, som blev oindriven, då depositionen gjordes, medan återstoden, 37,5 % av skatten, förblir odebiterad. Efter investeringen äger företaget dessutom rätt att göra ett extra avdrag för värdeminskning, motsvarande det lyftade beloppet, dock minskat med den skatt, som erlagts vid lyftandet. — Om företaget lyfter medlen utan motsvarande investering, skall hela skatten betalas jämte därå beräknat skattetillägg.

Bland de fördelar detta system erbjuder företagen, bör främst nämnas den slutliga lättnaden om 37,5 % och därefter det extra avdraget för värdeminskning. Den förnämsta förmånen har dock utgjorts av den kursgaranti, som deponenten fått emedan depositionen i utländskt mynt utbetalas enligt kursen på betalningsdagen.

3. Andra skattelättnader för näringslivet.

a) Sedan rättspraxis ställt sig på den ståndpunkten, att *avgifter,* som erlagts *för anslutning till elektriskt nät* tillhörande företag, som producera eller distribuera elektrisk kraft, skulle hänföras till företagets skattepliktiga inkomst, föreslog regeringen, vilken ansåg att dylika avgifter utgjorde en del av företagets grundkapital, att de icke måtte anses såsom skattepliktig inkomst. Senare beviljades företagen även rätt att från sin skattepliktiga förmögenhet avdraga det sammanlagda beloppet av sagda avgifter. Stadganden härom ha fortfarande intagits i de årliga undantagsförfattningarna.

b) Redan år 1944 beviljades sjöfarten provisoriska skatelättnader i form av extra avskrivningar (1944/498). Nu gäller en temporär lag om *skattelättnader för främjande av sjöfarten* (Lag 31.12.1953/554), som innehåller bestämmelser om rätten till fria avskrivningar i fråga om fartyg byggda på inhemska varv, och till icke tidsbundna avskrivningar om 40—60 % beträffande i utlandet anskaffade fartyg. Betydelsefullt är, att rätten till avdrag tillkommer skattskyldig redan vid den tidpunkt, då avtal om anskaffande ingåtts, och att den skattskyldige kan få likadana skattelättnader även i det fall, att han i Finlands Bank deponerar ett belopp för framtida anskaffning av fartyg.

c) För att de finska varven och metallindustriföretagen skulle kunna bevilja utländska beställare lika lång betalningstid och lika låg ränta som de konkurrerande utländska producenterna, stiftades en provisorisk lag om *skattelättnader för främjande av skeppsbyggnad och den övriga metallindustrins produktion och export* (Lag 19.7.1956/445), enligt vilken ränta på ifrågavarande tillgodohavanden för längre tid än 12 månader icke betraktas som företagens skattepliktiga inkomst och själva tillgodohavandena icke som skattepliktig förmögenhet.

d) I detta sammanhang må även nämnas den skattefrihet, som beviljas *ägare av depositioner och obligationer* (1956/559), samt nedsättningen av *stämpelskatten,* som betalas *vid aktieemission* (1956/317 och 1957/300).

III. Nya sociala avdrag vid inkomstbeskattningen.

Medelst temporära lagändringar (La-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-19 19:03:35

gar 9.12.1955/491 och 21.12.1956/626) intogos i lagen om inkomst- och förmögenhetsskatt nya av sociala skäl betingade stadganden. *Åldersavdrag* beviljas, då skattskyldig före skatteårets utgång fyllt 67 år, samt *änkeavdrag,* då skattskyldig, som icke är gift, under skatteåret försörjt minderårigt barn. Storleken av sagda avdrag är 50.000 mk. — *Skolningsavdrag* beviljas skattskyldig, då han underhållit sitt i hans vård befintliga barn, som fått full undervisning i yrkes-, lärdoms- eller högskola, för varje barn, som fyllt 17 men icke 21 år, om barnet kunnat bo i hemmet 30.000 mk, men annars 50.000 mk, samt för barn, som icke fyllt 17 år och som under sin studietid varit bosatt på annan ort, 20.000 mk. Om försörjare av en sådan studerande icke fått åtnjuta skolningsavdrag, avdrages från studerandens egna eventuella arbetsinkomster 50.000 mk *(studieavdrag).*

I samband med tillkomsten av lagen om *pensionsstiftelser* (Lag 2.12.1955/469) företogos även ändringar i skattelagarna, varigenom företagen berättigades att avdraga, vad de överfört till självständig pensionsstiftelse intill dess stiftelsens pensionsansvar blivit täckt, och sådana stiftelser erhöllo skattefrihet för inkomster och tillgångar i motsvarande mån (1955/471—473).

IV. Nyheter och planer av teoretiskt intresse.

Den *dubbla beskattningen av dividender* (aktieutdelningar) har lindrats såtillvida, att från den statliga inkomst- och förmögenhetsskatten avdrages 15 % av det dividendbelopp, som ingår i skattskyldigs beskattningsbara inkomst. Då avdraget göres från skatten, inverkar beskattningens progressivitet icke på lättnadens belopp (Lag 8.6.1956/333).

Begreppet lön har *vid förskottsuppbörden* varit oklart varigenom det har varit svårt att avgöra, huruvida en person, som utför t. ex. ett uppdrag, härvid bör betraktas såsom självständig utövare av näring eller yrke, från vars arvode innehållande av skatt icke skall ske. Därför har man nu gjort det möjligt att i vissa svårlösta fall bestämma skyldigheten att innehålla skatt oberoende av arbetsförhållandets kännetecken (Lag 21.12.1956/631). Statsrådet äger rätt förordna, att vid utbetalning av t. ex. konstnärs- och författararvoden eller arvoden åt försäljningsombud och handelsresande, skatt skall innehållas oberoende av, att arvodet icke kan betraktas såsom lön. Statsrådet har icke ännu meddelat något sådant förordnande.

Hittills har man i Finland tillämpat den konstanta *avskrivningsmetoden* med fasta årliga avskrivningar. Genom en ändring av förordningen angående inkomst- och förmögenhetsskatt (27.4.1956/243) godkändes det så kallade degressiva förfarandet ifråga om maskiner och inventarier, som tagits i bruk under år 1956 eller därefter. Såsom avdrag för värdeminskning för det första året beviljas 20 % av anskaffningsvärdet och därefter årligen likaså 20 % av det återstående värdet. Ändringen har således lett till större begynnelseavskrivningar.

Frågan om *sammanslagning av kommunal- och statsbeskattningen* har redan länge varit anhängig. Regeringens proposition år 1952 var byggd på denna basis, men den förföll då riksdagen upplöstes. Den 27.4.1956 uppdrogs åt en kommitté att uppgöra förslag till *omläggning av beskattningsförfarandet,* medan revisionen av den materiella skatterätten tillsvidare

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-19 19:03:35

fick vila. Kommitténs förslag blev färdigt den 11.3.1957. Förslaget grundar sig därpå att endast en gemensam skattedeklaration borde avgivas för statsbeskattning och kommunalbeskattning, att en och samma skattenämnd borde verkställa båda taxeringarna samt att ändring i dessa skulle sökas hos oavhängiga länsskatterätter med en gemensam besvärsskrivelse. Båda skatterna skulle även uppbäras medelst samma debetsedel. I förslaget har man dessutom skapat ett system, enligt vilket bindande förhandsbesked i skattefrågor skulle kunna erhållas av en särskild centralskattenämnd.

V. Skatterättslig forskning.

Medan den finska skattelagstiftningen under efterkrigstiden har sett ut som ett lapptäcke, har forskningen kunnat presentera värdefulla resultat.

Det banbrytande arbete, som professorn i finansrätt, Aarne Rekola, utfört i och med sin vidlyftiga kommentar till inkomst- och förmögenhetsskattelagen samt med sina talrika artiklar från hela skatterättens område, har speciellt varit ägnat att medverka till den gynnsamma utvecklingen. Andra teoretiker som också åtnjuta stort anseende på detta område, äro Lassi Kilpi, Olli Ikkala, W. A. Palme och Esko Rekola. Av dessa har endast Palme skrivit på svenska, och man har anledning att beklaga att Ikkalas ansedda verk om affärsbeskattningen, Kilpis ingående avhandling om kapitalförlust samt Esko Rekolas klara framställning av kommunalbeskattningen hittills äro nästan okända i de övriga nordiska länderna.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-19 19:03:35